

Tartu Ülikool
Psühholoogia instituut

Jana Smidt

Akadeemilise motivatsiooni skaala adapteerimine eesti keelde

Seminaritöö

Juhendajad: Olev Must, Karin Täht, Mari-Liis Mägi

Läbiv pealkiri: Akadeemilise motivatsiooni skaala adapteerimine

Tartu 2014

Teine katse adapteerida akadeemilist motivatsiooni mõõtev skaala eesti keelde

Kokkuvõte

Käesoleva seminaritöö eesmärgiks on akadeemilist motivatsiooni mõõtva skaala teistkordne adapteerimine eesti keelde. Adaptatsioon toimus ingliskeelsest skaalast *Academic Motivation Scale (AMS-C 28) College (CEGEP) Version* ning toetuti Deci & Ryani (1985) enesemääratlemise teooriale. Esmakordne adaptatsioon aastal 2011 oli pigem tõlkimine ning skaalas esinesid puudujäägid. Skaalat aitasid adapteerida Tartu ülikooli psühholoogia eriala tudengid ning õppejõud, kes andsid oma hinnanguid erinevaid motivatsioonitüüpe mõõtvate väidete kohta. Küsimustikus olid nii Mägi (2011) poolt kui ka käesoleva töö raames koostatud väited. Viimased koostati põhjaliku teooriaga tutvumise tulemusena ning lähtuti ideest, et keeleliselt lihtsamatel väidetest on eeliseid keerukamate ees. Ekspertide hinnangute tulemusena sai koostatud kahedimensiooniline akadeemilise motivatsiooni skaala eesti keeles, milles üliõpilased peavad hindama, kuivõrd (skaalal 1-7) iseloomustab iga üksikväide vastajat. Lõplikku skaalasse said osad nii varem olemas olnud, kui ka seminaritöö raames koostatud väited.

Second attempt to adapt academic motivation scale into Estonian language

Abstract

The aim of this study is to adapt the academic motivation scale into Estonian language for the second time. The adaptation is based on the *Academic Motivation Scale (AMS-C 28) College (CEGEP) Version* and on the *Self-determination Theory* by Deci & Ryan (1985). It was first adapted into Estonian language in 2011 but back then it was more of a translation and there were deficiencies in the scale. The students and lecturers of the University of Tartu helped on the adaptation by evaluating statements that measure different types of motivation. The questionnaire consisted of the statements composed by Mägi (in 2011) in addition to the ones composed during this study. The latter were composed by keeping in mind that grammatically easier sentences have advantages over grammatically more complex sentences. As a result of experts' evaluations, the two-dimensional academic motivation scale was constructed in

Estonian language. In the scale, a student has to evaluate how much (on a scale 1 to 7) every single statement characterises him. The final version the scale includes both some of Mägi's statements as well as the ones composed during this study.

Sissejuhatus

Seminaritöö eesmärgiks on eesti keelde adapteerida akadeemilist motivatsiooni mõõtev skaala. Eelnevalt on skaalat eesti keelde kohandanud Tartu ülikooli psühholoogia tudeng Mägi (2011) oma seminaritöö raames ning uuris sellega Tartu ülikooli bakalaureusastme üliõpilaste õpimotivatsiooni. Skaalat adapteeritakse uuesti, sest esimesel korral tehtud adapteerimise näol on tegu pigem ingliskeelse skaala tõlkimisega, kui reaalse keelde adapteerimisega. Eesmärk on moodustada eestikeelse akadeemilise motivatsiooni skaala võimalikult hea versioon ning moodustamisel arvestatakse ka Mägi tulemusega.

Skaala adapteerimisel on aluseks ingliskeelne skaala *Academic Motivation Scale (AMS-C 28) College (CEGEP) Version* (Vallerand, Pelletier, Blais, Brière, Senécal & Vallières, 1992-1993), mis põhineb enesemääratlemise teoorial (*Self-determination Theory*). Teooria keskendub inimese motivatsioonile ning väidab, et inimesed võivad olla motiveeritud sisemiste või väliste stiimulite poolt (Deci & Ryan, 1985).

Miks on vajalik testi uuesti adapteerida?

Mägi (2011) tööst järeldus, et adapteeritud eestikeelses skaalas esinesid puudujäägid. Nii mõnegi üksikväite kustutamisel sisereliaablus tõusis. Näiteks tõusis see sisemise motivatsiooni alaskaalal, kui kustutati väide „Ma käin kõrgkoolis, sest kogen tugevaid emotsioone, kui jagan oma ideid teistega“ ning välise motivatsiooni alaskaalal väide „Ma käin kõrgkoolis, sest tunnen end tähtsana, kui olen kõrgkooliõpingutes edukas“. Mõlema väite puhul võis Mägi arvates olla põhjus sõnastuses – üliõpilased ei saa aru, mis on 'tugevad emotsioonid' või arvavad, et enda tähtsaks pidamine on kuidagi vale. See tähendab, et need üksikväited ei olnud formuleeritud nii, et iga testi täitja võiks neist ühtmoodi aru saada.

Lisaks oli probleemiks, et akadeemilise motivatsiooni skaala alaskaalad peaksid teooria kohaselt (Vallerand et al., 1992-1993) korreleeruma omavahel seda tugevamalt, mida sarnasemad nad üksteisele on. Sisemine motivatsioon ning amotivatsioon on üksteisest kõige erinevamad ja see tähendab, et nemad on üksteisega kõige vähem seotud. Kuna algses skaalas on sisemine ja väline motivatsioon jagatud veel omakorda alaskaaladeks, siis peaksid ka nende alaskaalade korrelatsioon olema seda tugevam, mida sarnasemad nad üksteisele on. Mägi (2011) töös toimus tugevam korreleerumine osade välise ja sisemise motivatsiooni

alaskaalade vahel, mis tegelikult olid üksteisest erinevamad kui näiteks alaskaalad, mille vahel oli korrelatsioon nõrgem. See annab mõista, et erinevad väited ei erista õpimotivatsiooni stiimuleid nii lihtsalt ehk erinevat tüüpi motivatsioonid ei pruugi olla nii erinevad.

Need põhjused andsid tõuke skaala üle vaatamisele ning eesti keelde adapteerimisele. Käesoleva töö puhul ei ole eesmärgiks ainult väite keeleline tõlkimine, vaid pigem selle lahti mõtestamine ning struktureerimine kujul, mis kannab edasi väite sisulist poolt keeleliselt võimalikult lihtsal kujul.

Enesemääratlemise teooria

Adapteerimisel aluseks võetava akadeemilise motivatsiooni skaala põhineb enesemääratlemise teoorial (*Self-determination Theory*), mille kohaselt võivad inimesed olla motiveeritud, sest neile tõesti meeldib tegevus või mõjutavad neid tegutsema välised faktorid (Deci & Ryan 2000a). Enesemääratlemise teooria üheks suureks fookuseks on erinevate motivatsiooni liikide eristamine. Deci ja Ryan (1985) selgitasid oma töös, et inimesed võivad olla motiveeritud sisemiselt, väliselt või kolmandal juhul üldse mitte motiveeritud.

Sisemiselt motiveeritud inimene teeb tegevust sisemise rahulolu nimel ning teda panevad tegutsema kaasnevad väljakutsed ning lõbu (Deci & Ryan, 2000b). Sisemise motivatsiooni puhul on eesmärgiks tegevus ise, sest inimesed teevad seda rahulduse nimel, mida saavad tegevusest endast (Stover et al., 2012). Teisisõnu on see inimese omadus otsida uudsusi, väljakutseid, laiendada oma suutlikkust, uurida ja õppida (Deci & Ryan, 2000b).

Väliselt motiveeritud inimene teeb alati midagi eesmärgiga saavutada tulemust (Deci & Ryan, 2000a). Teooria kohaselt jaguneb väline motivatsioon omakorda:

- 1) Väline reguleeritus- inimene teeb tegevust, et saavutada mingi tulemus või vältida karistust (Deci & Ryan, 2000a). Näide: õpilane teeb oma kodutööd ära selleks, et mitte saada halba hinnet või jällegi selleks, et saada head hinnet.
- 2) Introjeksioon- inimene teeb tegevust, et kinnitada või säilitada eneseväärikus teiste silmis või vältida süü- või häbitunnet (Deci & Ryan, 2000a). Samuti võib inimene teha tegevust, et suurendada oma enesehinnangut (Stover et al., 2012). Näide: Õpilane teeb oma kodutööd ära, et vältida teiste ees häbisse jäämist.

- 3) Samastumine - käitumine ühildub rohkem inimese eesmärkide ning iskupäraga. Inimene näeb tegevuses kasu ja vabatahtlikult võtab selle omaks (Deci & Ryan 2005). Inimene valib tegevuse võttes arvesse väliseid motiive (näiteks ühiskonna väärtusi arvesse võttes valib endale eriala) (Stover et al., 2012). Näide: õpilane saab aru, et matemaatikat osates on võimalik saada hea töökoht ning õpib seetõttu usinamalt.
- 4) Integratsioon- inimene on omandanud täielikult eelnevas punktis mainitud regulatsioonid. Ta on neid hinnanud ning ühildanud need oma väärtuste ning vajadustega. See on väga sarnane sisemisele motivatsioonile, kuid nende eristamise juures on oluline, et inimene teeb tegevust tulemuse nimel, mitte seepärast, et tegevus pakuks talle rahulolu (Deci, Ryan 2000b). See ilmneb ainult täiskasvanueas, kui inimese väärtused ning vajadused lähenevad sotsiaalselt soovitatavatele väärtustele (näitena võib tuua, et õppimine arvardab silmaringi) (Stover et al., 2012). Näide: õpilane harjutab iga päev tund aega klaverit eesmärgiga saada klaverimäng selgeks.

Erinevalt sisemiselt või väliselt motiveeritud inimesest puudub amotiveeritud inimese käitumises eesmärgipärasus. Inimene on amotiveeritud, kui talle ei meeldi tegevus, mida ta tegema peab, ta ei tunne end piisavalt kompetentsena, et seda tegevust teha, või ta ei usu, et tegevus annab soovitud tulemusi (Deci & Ryan, 2000a). Inimene kas ei teegi midagi või teeb ta asja tahteta, lihtsalt kuulekusest. Amotivatsiooni tulemuseks on see, et inimene ei väärtusta seda, mida ta teinud on (Deci & Ryan, 2000b).

Akadeemiline motivatsioon

Akadeemilise motivatsiooni ehk õpimotivatsiooni all peetakse silmas inimese soovi olla õppeaines pädevam. Soovi mõõdetakse tema lähenemise, püsivuse ning huvitavuse taseme kaudu (McGrew, 2008). Õpilased võivad olla motiveeritud erinevatel põhjustel, millel omakorda on kindel tagajärg õppimisele, sooritusele, isiklikule kogemusele ja heaolule (Deci & Ryan 2000a). Enesemääratlemise teooria kohaselt on akadeemilisel motivatsioonil otsene mõju õpiedukusele: sisemiselt enam motiveeritud õpilased saavad positiivsemaid tulemusi, kui näiteks amotiveeritud õpilased. Sisemine motivatsioon soodustab suuremat loomingulisust ja pühendumust, lihtsustab mõistelist õppimist ning vähendab koolist väljakukkumist (Fortier et al., 1995).

Akadeemilise motivatsiooni skaala *Academic Motivation Scale (AMS-C 28) College (CEGEP) Version*

Akadeemilise motivatsiooni skaala adapteerisid 1992. aastal inglise keelde Vallerand, Pelletier, Blais, Briere, Senecal ja Vallieres. Skaala oli algselt prantsuse keeles ning kandis nime *Echelle de Motivation en Education* (EME), mis põhineb enesemääratlemise teoorial. (Vallerand et al., 1992). Vallerand ja teised (1992) tegid skaalas ka mitmeid muudatusi ning seetõttu oli see algsest enesemääratlemise teooriast natuke erinev. Esiteks jagasid nad sisemise motivatsiooni veel kolmeks alaskaalaks, sest mõned autorid olid arvanud, et sisemist motivatsiooni võib veel jagada mitmeks erinevaks motiiviks (Deci, 1985) :

- 1) Sisemine motivatsioon teada- inimene teeb midagi rahulduse nimel, mida ta millegi uue teada saamise ajal kogeb (Vallerand et al., 1992). Näide: õpilane loeb raamatut, sest talle meeldib saada teada midagi uut.
- 2) Sisemine motivatsioon saavutada- inimene teeb midagi rahulduse nimel, mida ta kogeb, kui püüab midagi saavutada (Vallerand et al., 1992). Näide: õpilane teeb lisatööd oma essee kallal, sest talle meeldib tunne, kui ta ületab etteantud nõudeid ja iseend. Rahulolu ilmneb, kui inimene on suutnud end ületada (Stover et al., 2012).
- 3) Sisemine motivatsioon tunda elamusi- inimene osaleb tegevuses, et tunda elamusi (Vallerand et al., 1992). Näide: õpilane osaleb aktiivselt diskussioonides, sest talle meeldib emotsioon, mida ta sellest saab.

Välise motivatsiooni alaskaalat „integratsioon“ ei olnud juba algselt kaasatud prantsusekeelsesesse skaalasse (EME) ning nii ei saanud see ka osaks inglisekeelsest AMSist. Põhjuseid toovad Vallerand ja teised kaks: 1) prooviuuring näitas, et see skaala ei ennusta kuidagi hariduslikes tegevustes osalemist, 2) faktoranalüüs näitas, et see ei eristunud kuidagi välisest reguleeritusest (Vallerand et al., 1992).

Kuna *The Academic Motivation Scale* ehk Akadeemilise Motivatsiooni Skaala on üks enim kasutatud motivatsiooniskaalaid ning näidanud head reliaablust (Stover et al., 2012), siis on oluline, et skaala oleks olemas ka eesti keeles. Seminaritöö eesmärgiks on ekspertarvamustele tuginedes konstrueerida eestikeelne akadeemilise motivatsiooni skaala.

Meetod

Protseduur

Akadeemilise motivatsiooni skaala adapteerimisel otsustati kasutada ekspertide abi (Vt Valim). Neil paluti hinnata juba olemas olevaid kui ka käesoleva töö raames koostatud väiteid, et selle tulemusena võiks leida skaala jaoks parimad väited, mis oleksid üheselt mõistetavad.

Uute väidete koostamisel üritati endale alguses võimalikult hästi selgeks teha, mida tähendab sisemine, väline ning amotivatsioon. Tutvuti teooriaga, kuid ainult sellest ei piisanud, sest erinev keel ning näidete puudumine ei andnud piisavalt head ülevaadet ja arusaama testi adapteerimiseks. Seetõttu kasutati ka otsingumootori Google abi, et leida elulisi näiteid erinevat tüüpi motivatsioonide kohta. Kui oli loodud teoriast piisavalt hea ülevaade, koostati iga Mägi (2011) väite kõrvale 1-4 uut väidet, mis kandsid sama ideed, kuid olid sõnastatud lihtsamalt. Väidete koostamisel tugineti Rene Möttuse (2005) magistritööle, kus selgus, et keeleliselt lihtsamatel küsimustikel on olulisi eeliseid keerukamate ees, sest neist on lihtsam aru saada. Üritati öelda asju lühemalt, kasutada võimalikult vähe võõrsõnu ning lihtsaid lausekonstruktsioone. Lisaks üritati vältida väga hinnanguliste sõnade (näiteks 'ihaldatud') kasutamist, kuna eesti kultuuriruum on teistsugune, kui inglise keelt kõnelevates maades ning nii on ka meie emotsionaalne skaala teistsugune, mis tähendab, et me tunnetame sõnu ning lauseid erinevalt. Laused vaatas teadjapilguga üle ka eesti keele assistent Katrin Kern.

Algses skaalas vastasid kõik väited küsimusele „Miks ma ülikoolis käin?“. Juba ingliskeelses versioonis olid vastusevariandid sõnastatud nii, et oli raske aru saada, kas see vastab sellele küsimusele (näiteks üks ingliskeelne vastusevariant: „To show myself I am an intelligent person“). Ka eestikeelses versioonis oli raske aru saada, millisele küsimusele üksikväide vastab. Nii muudeti ka Mägi (2011) väiteid väga vähesel määral, et eksperdid saaksid võimalikult hästi iga üksiku väite puhul aru, mida sellega mõeldud on ning neil oleks võimalikult lihtne neid hinnata.

Koos Mägi väidetega sai kokku 53 väidet (Vt Lisa 1), mida lasti ekspertidel hinnata Tartu Ülikooli psühholoogia instituudi internetipõhiste uuringute veebilehel kaemus.psych.ut.ee. Väited paigutati järjekorda suvaliselt ning nende segiajamiseks kasutati veebilehte <http://www.random.org/lists/>.

Esiialgu paluti ekspertidel hinnata seda, kuivõrd iga väide hindab sisemist, välist ning amotivatsiooni ning ka lause keelelisust ja mõtte selgust (Vt Lisa 3). Üheksast eksperdist, kes testi alustas, tegi lõpuni vaid kolm. 260 iseseisva ekspertküsimuse täitmine osutus ekspertide jaoks paljaks. Ekspertküsitluse teine versioon, kus paluti neil hinnata vaid seda, kas väide hindab sisemist, välist või amotivatsiooni, sai palju lühem (ekspertküsimusi oli vaid 53). Ekspertidel oli võimalus vastata ka, et ta ei oska öelda, mis võib anda aimu sellest, et väide on segane. Iga väite juures oli toodud ka väike seletus iga konstrukti kohta, et ekspertidel oleks lihtsam oma hinnang anda (Vt Lisa 3- sisemine motivatsioon- sisemine rahulolu, õpihimu, nauding tegevusest; väline motivatsioon- kindel eesmärk, mõjutatavus välistest faktoritest; amotivatsioon- vähene huvi, arusaamatus, ebakompetentsus). Küsitluse alguses olid kõik konstruktid palju pikemalt lahti seletatud (Vt Lisa 2). Lisaküsimusi isikuandmete näol ei küsitud.

Akadeemilise motivatsiooni skaalas *Academic Motivation Scale (AMS-C 28) College (CEGEP) Version* on sisemine ja väline motivatsioon omakorda jagatud erinevateks alatüüpideks: sisemise motivatsiooni all 'sisemine motivatsioon teada', 'sisemine motivatsioon saavutada', 'sisemine motivatsioon tunda elamusi'; välise motivatsiooni all 'väline reguleeritus', 'introjektsioon' ja 'samastumine'. Käesoleva seminaritöö raames neid alatüüpe ekspertidel hinnata ei lasta. Põhjuseks on see, et kuigi oldi põhjalikult tutvunud teooria ning eelnevate uurimustega, mõisteti, et ei olda võimelised alaskaalasisid teineteisest eristama. Juba ainuüksi alaskaalade nimede tõlkimine osutus keeruliseks.

Ekspertid

Valimisse kuuluvad eksperdid, kelle moodustavad Tartu ülikooli psühholoogia magistri- ja doktriõppe tudengid ning õppejõud, kes vastasid vabatahtlikult internetikeskkonnas olnud küsimustikule. Kokku osales uurimuses 16 inimest vanuses 23-64, kellest 4 olid mehed ning 12 naised.

Tulemused

Tulemustes arvestatakse 16 eksperdi vastuseid, kuid alates 47. küsimusest 15 omi, sest üks ekspert jättis küsitluse pooleli. Tema ülejäänud vastuseid sai aga tulemustes arvestada, sest hinnangute väärtust poolelijätmine kuidagi ei mõjutanud.

Algselt leiti need väited, mille puhul kõik vastajad olid ühel meelel. Väiteid, mis kõigi ekspertide arvates kuulusid vastavasse alaksaalasse oli kokku 21 (sisemise motivatsiooni kohta väited 5, 8, 16, 16, 19, 20, 26, 34, 40, 47, 49, 51, 53; välise motivatsiooni kohta 11, 13, 14, 25, 36, 44, 52 ning amotivatsiooni kohta väide 43). Kõik eksperdid arvasid, et väide 5 „Tunnen end tähtsana, kui olen ülikooliõpingutes edukas“ väljendab sisemist motivatsiooni, kuid ingliskeelse skaala võtme järgi on tegemist välise motivatsiooni kohta käiva väitega. Mägi (2011) tööst selgus, et kui eelpool nimetatud väide kustutada, siis sisereliaablus tõuseb, mis näitab, et antud väide ei mõõtnud tegelikult konstrukti, mille mõõtmiseks ta koostatud oli.

Amotivatsiooni kohta käivaid väiteid oli küsitluses kokku kaheksa, kuid vaid ühel juhul („Ma ei ole enam kindel, et tahan ülikoolis õpinguid jätkata“) olid eksperdid kindlad, et väide väljendab amotivatsiooni.

Kui üksmeele pälvinud väited olid leitud, asuti otsima neid väited, mille puhul vaid üks inimene oli teisel meelel, sest ühe isiku vastus võib hälbida ka juhuslikult. Selliseid väiteid oli kokku 10 (sisemisest motivatsioonist 17, 29, 38; välise kohta 2, 12, 27, 50 ning amotivatsiooni kohta 21, 31, 39).

Tabel 1. Väidete paigutumine ekspertide arvamuse järgi.

	Ekspertide üksmeel	Üks ekspert arvab teisiti	Rohkem kui kaks eksperti arvavad teisiti
Sisemine motivatsioon	5, 8, 15, 16, 19, 20, 26, 34, 40, 47, 49, 51, 53	17, 29, 38	1, 3, 6, 22, 37, 41
Väline motivatsioon	11, 13, 14, 25, 36, 44, 52	2, 12, 27, 50	7, 18, 23, 24, 28, 30, 33, 42, 45, 46, 48
Amotivatsioon	43	21, 31, 39	4, 9, 10, 32, 35

Number tabelis tähistab väite järjekorranumbrit.

Tulemustest selgus, et eksperdid olid ühel meelel nii osade olemasolevate, kui ka käesoleva töö raames koostatud väidete puhul. See tähendab, et juba Mägi (2011) poolt adapteeritud skaalasse saadi otsetõlke kaudu terve hulk piisavalt lihtsaid väiteid, millest vastajad said ühtemoodi aru. Samas olid pea pooled väited sellised, mille puhul eksperdid eelistasid käesoleva töö raames koostatud keeleliselt lihtsamaid väiteid. Küsitlusest selgus veel, et ekspertidel puudus üksmeel selle osas, mida amotivatsioon peaks näitama ehk nad ei suuda seda määratleda ja hinnata. Väga paljudel kordadel nimetati amotivatsiooni kirjeldavaid väiteid seesmise või välise kohta käivateks ning 'ei tea' vastati samuti nende väidete puhul enamatel kordadel, kui teiste väidete puhul. Väidete koostamisel eeldas seminaritöö autor, et amotivatsiooni on kategoriseerida kõige lihtsam, kuid tööst selgus vastupidine. Amotiveeritud inimene ei näe seoseid oma tegude ning tagajärgede vahel (Ratelle et al., 2007). Deci ja Ryani järgi (2000a) on inimene amotiveeritud, kui talle ei meeldi tegevus, mida ta tegema peab, ta ei tunne end piisavalt kompetentsena, et seda tegevust teha, või ta ei usu, et tegevus annab soovitud tulemusi. Kui tuua näiteks väide „Tegelikult tunnen, et ülikoolis õppimine ei anna mulle midagi juurde“, siis võib vaadata, et tegu võiks olla amotivatsiooniga, sest tegevus ei anna soovitud tulemusi, kuid eksperdid arvasid kahel korral, et tegu on sisemise motivatsiooniga ning samuti kahel korral, et välisega.

Üks põhjus, miks eksperdid võisid segadusse sattuda, võis olla see, et kõik amotivatsiooni kohta käivad väited olid esitatud mingil määral negatiivsetena (näiteks „Ma arvan, et kraad ei too mulle tulevikus kasu“, „Mul oli hea põhjus kõrgkooli astumiseks, kuid praegu kahtlen, kas peaksin oma õpinguid jätkama“). Samuti võib väitesse süvenemisel tekkida vastajal tunne, et see tuleb tema seest, et ta arvab, et kraad ei too talle kasu ning võib seetõttu väljendada sisemist motivatsiooni.

Testi jaoks sobilikke sisemist motivatsiooni kirjeldavaid väiteid oli pärast puhastamist 15 ning välist 11. Kümme väidet ühe ja sama konstrukti mõõtmiseks on kindlasti piisav, et anda adekvaatne tulemus ning seega sai lõplikuks väidete arvuks valitud 10+10. Lõplikku testi said välise motivatsiooni puhul lisaks nendele väidetele, millega kõik eksperdid samaaegselt nõustusid, väited, milles üks inimene oli eri arvamusel ning mis kandsid sama ideed võimalikult erineval viisil edasi. Samuti sai käitunud ka sisemise motivatsiooni väidetega ehk eemaldati need, mis olid liiga sarnased, näiteks sai testi väide „Mulle meeldib õppida uusi asju“, kuid sarnasuse tõttu sai välja jäetud väide „Uute asjade avastamine pakub mulle mõnu“.

Eesti keelde adapteeritud akadeemilist motivatsiooni mõõtvasse testi said esiteks järgmised sisemist motivatsiooni kirjeldavad väited:

* „Tunnen rahulolu, kui ma ületan end õpingutes“,¹

„Ülikooli jaoks kirjanduse lugemine haarab mind vahel täielikult kaasa“,

* „Huvitavate autorite kirjutatud teoste lugemine on minu jaoks nauditav“,

„Ülikoolis õppimine on minu jaoks huvitav“,

„Mulle meeldib õppida uusi asju“,

* „Tunnen naudingut, kui laiendan oma teadmisi mind huvitavatel aladel“,

„Tunnen naudingut, kui loen huvitavaid raamatuid“,

* „Õppimine pakub mulle mõnu ja rahuldust“,

* „Keerulise õppetööga hakkama saamine pakub mulle rahuldust“,

„Ülikoolis õppimine on väljakutseid pakkuv, aga mulle meeldib nende väljakutsetega silmitsi seista“;

ning teiseks välist motivatsiooni kirjeldavad:

„Omandan kraadi, sest soovin saada tulevikus head töökohta“,

* „Käin ülikoolis, sest tahan tulevikus saada head palka“,

„Usun, et ülikoolis õppimine tagab mulle hea töökoha“,

* „Käin ülikoolis, kuna ainult keskkooliharidusega ei leiaks ma hiljem kõrgepalgalist tööd“,

„Usun, et tänu ülikoolile saan tulevikus loodetud palga“,

* „Omandan kraadi, sest soovin hiljem saada prestiižset ametikohta“,

„Kõrgharidust omades saan tulevikus kõrgemat palka“,

* „Ülikooliharidus aitab mul teha karjäärivalikul paremaid otsuseid“,

* „Ma arvan, et kõrgharidus aitab mul paremini valmistuda karjääriks, mille olen endale valinud“,

“Tänu kraadile olen tööturul nõutum“.

Muutsin väidete järjekorda kasutades veebilehte <http://www.random.org/lists/>. Lõplikku testi vaata Lisa 3.

¹ Tärniga on tähistatud Mägi (2011) koostatud väited.

Kuna amotivatsiooni väidetest on üldiselt raske aru saada ning seetõttu ei annaks ilmselt üliõpilase motiveeritust peegeldavaid tulemusi, siis otsustati amotivatsiooni kohta käivad väited akadeemilist motivatsiooni mõõtvast testi eestikeelsest versioonist välja jätta. Kõigi eelduste kohaselt peaks näitama inimese amotiveeritust ka see, kui ta sisemine ning väline motivatsioon on samaaegselt madalal tasemel.

Ekspertide hinnangute tulemusena võis näha amotivatsiooni suhtes üksmeelt nelja väite juures:

„Ma ei ole enam kindel, et tahan ülikoolis õpinguid jätkata“,

*„Ma ei tea, miks kõrgkoolis õpin; ma ei mõista, mida ma seal teen“,

*„Tegelikult ma ei ole endas kindel; tunnen, et ma raiskan kõrgkoolis oma aega,“

*„Ma ei saa aru, miks ma käin kõrgkoolis, ega tegelikult hooligi sellest“.

Arutelu ja järeldused

Testi adapteerimisel tugineti enesemääratlemise teooriale, millele on tuginenud ka algne akadeemilise motivatsiooni skaala *Echelle de Motivation en Education*. Enne testi tarbeks väidete moodustamist, püüti teooriaga põhjalikult tutvuda, et laused kirjeldaksid võimalikult täpselt konstrukte, mida teooria hõlmab. Kuna ingliskeelses testis oli võrreldes prantsuskeelsega mitmeid muudatusi, siis võeti arvesse ka neid.

Ingliskeelses skaalas *Academic Motivation Scale (AMS-C 28) College (CEGEP) Version* on sisemine ja väline motivatsioon jagatud mõlemad lisaks veel kolmeks alaskaalaks. Neid on aga omavahel väga raske eristada. Probleemiks siin oli nii inglise keel kui ka sisuline aspekt, sest skaalade vahel on vaid õhkõrn tähenduse vahe. Näiteks välise motivatsiooni alaskaala „identified regulations“ tõlkimisel paluti ka inglise keele tõlgiks õppiva magistritudengi abi, kuid ka tema jäi sellega häтта. Lisaks kõigele eelnevale otsustati tähenduserinevusi guugeldada. Saadi mõned näited, kuid skaalade erinevusest lõplikult siiski aru ei saadud. Võib öelda, et juba teooria on liiga keeruline, et sellest kõikjal maailmas üheselt aru saada. Seetõttu otsustati, et adapteerimiseks kasutatud küsimustikus jäeti alaskaalade jaotamine välja ning moodustati väited sisemise, välise ja amotivatsiooni kohta.

Lisaks selgus töö käigus, et eksperdid ei klassifitseerinud amotivatsiooni nii, nagu töö koostaja seda oli eeldanud. Fairchild ja teised (2007) uurisid akadeemilise motivatsiooni skaala valideerimist ning leidsid enda uurimuses samuti, et amotivatsioon on skaala probleemne koht. Teooria kohaselt peaks amotivatsioon olema kõige negatiivsemas korrelatsioonis sisemise motivatsiooniga, kuna nad oleks justkui teinetesest kõige kaugemal seisvad. Nende uurimises korreleerus amotivatsioon aga välise motivatsiooniga kõige negatiivsemalt, $r=-0.06$ – (-0.31) . Sisemise motivatsiooniga oli korrelatsioon $r=-0.01$ – (-0.19) .

Amotivatsioon on probleemne koht nii teadlaste kui ka käesolevas töös osalenud ekspertide hulgas, sest isegi psühholoogiaga lähedamas suhtes olevatel inimestel puudub üksmeel selles osas, mis iseloomustab inimest, kellel motivatsioon puudub. Lõplikust skaala variandist jäi amotivatsioon välja, sest motivatsiooni puudumist peaks väljendama ka see, kui sisemise ja välise motivatsiooni skaalad on üheaegselt madalad.

Akadeemilist motivatsiooni mõõtev eestikeelne skaala on nüüd saanud ekspertide abiga valmis. Järgnevalt on vaja skaala psühhomeetrilisteomaduste uurimiseks läbi viia uuring ning skaala ka valideerida soovitatavalt õppetulemuste kontekstis.

Kirjanduse loetelu

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Publishing Co.
- Deci, E.L., Ryan, R.M., (2000a). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54–67.
- Deci, E.L., Ryan, R.M., (2000b). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68–78.
- Deci, E.L., Gagne, M., (2005). Self-determination theory and work motivation. *Journal of organizational behavior*, 26, 331–362.
- Fairchild, A., Horst, S. J., Finney, S. J., & Barron, K. E. (2007). Evaluating existing and new validity evidence for the Academic Motivation Scale. *Contemporary Educational Psychology*, 30, 331-358.
- Fortier, M.S, J. Vallerand, F. Guay. Academic Motivation and School Performance: Toward a Structural Model. *Contemporary Educational Psychology*, 20, 257–274.
- McGrew, K. (2008). Beyond IQ: A Model of Academic Competence & Motivation (MACM). [WWW] <http://www.iapsych.com/acmcewok/Academicmotivation.html> (09.04.2014)
- Mõttus, Rene (2005). The Relationship of Cognitive Ability to the Structure, Variability and Measurement of Personality. *Master Thesis*
- Mägi, M-L (2011) Tartu Ülikooli bakalaureuseastme üliõpilaste akadeemilise motivatsiooni võrdlus kahe teaduskonna näitel. *Seminaritöö. Tartu Ülikool. Psühholoogiainstituut.*
- Ratelle, C. F., Guay, F., Vallerand, R. J., et al (2007). Autonomous, Controlled, and Amotivated Types of Academic Motivation: A Person-Oriented Analysis. *Journal of Educational Psychology*, 99, 734-746.
- Stover, J.B., de la Iglesia, G., Boubeta, A.R. et al. (2012). Academic Motivation Scale: adaptation and psychometric analyses for high school and college students. *Psychology Research and Behaviour Management*, 5, 71–83.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Brière N. M., Senécal, C. B., Vallières, E. F. (1992). The Academic Motivation Scale: a measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, Vol. 52: 1003–1017.

Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., et al. (1992). On the assessment of intrinsic, extrinsic and amotivation in education- evidence on the concurrent and construct- validity of the academic motivation scale. *Educational and Psychological Measurement*, 53, 159-172.

Lisa 1. Ekspertide poolt hinnatavad väited

* Tärniga on tähistatud Mägi (2011) poolt moodustatud eestikeelsed väited vähemuudetud kujul.

1. Mulle meeldib oma õpingutes pingutada rohkem, kui nõutakse.
2. *Ülikooliharidus aitab mul teha karjäärivalikul paremaid otsuseid.
3. *Kõrgkoolis käimine annab mulle rahulduse haridusteedga seotud eesmärkide poole püüdluses.
4. Ma arvan, et kraad ei too mulle tulevikus kasu.
5. *Tunnen end tähtsana, kui olen kõrgkooliõpingutes edukas.
6. Tunnen end hästi, kui ületan end õpingutes.
7. Tänu ülikooliharidusele olen tulevikus pädevam töötaja.
8. *Tunnen rahulolu, kui ma ületan end õpingutes.
9. Tegelikult tunnen, et ülikoolis õppimine ei anna mulle midagi juurde.
10. Mul oli ülikoolist hoopis teine arusaam ning kahtlen, kas peaksin õpinguid jätkama.
11. Omandan kraadi, sest soovin saada tulevikus head töökohta.
12. *Ma arvan, et kõrgharidus aitab mul paremini valmistuda karjääriks, mille olen endale valinud.
13. *Käin ülikoolis, sest tahan tulevikus saada head palka.
14. Usun, et ülikoolis õppimine tagab mulle hea töökoha.
15. Ülikooli jaoks kirjanduse lugemine haarab mind vahel täielikult kaasa.
16. *Huvitavate autorite kirjutatud teoste lugemine on minu jaoks nauditav.
17. *Igasugustest huvitavatest teemadest lugemine tekitab minus väga head tundeid.
18. *Õpin ülikoolis, sest soovin hiljem elada head elu.
19. Ülikoolis õppimine on minu jaoks huvitav.
20. Mulle meeldib õppida uusi asju.
21. *Ma ei tea, miks kõrgkoolis õpin; ma ei mõista, mida ma seal teen.
22. Mulle meeldib omandada uusi teadmisi valdkondades, mis on mulle tähtsad.
23. Käin kõrgkoolis, sest tahan endale tõestada, et olen intelligentne inimene.
24. *Õpin ülikoolis, sest tahan endale tõestada, et olen võimeline omandama kraadi.
25. *Käin ülikoolis, kuna ainult keskkooliharidusega ei leiaks ma hiljem kõrgepalgalist tööd.
26. *Tunnen naudingut, kui laiendan oma teadmisi mind huvitavatel aladel.
27. Õpin ülikoolis, kuna soovin, et ei peaks hiljem raha pärast muretsema.
28. Tänu ülikooliharidusele olen konkurentide seas eelistatum.

29. *Mulle pakub rahulolu, kui mingite autorite poolt kirjutatu mind täielikult endasse haarab.
30. Omandan kraadi, sest ma ei taha tulevikus raha pärast muretseda.
31. *Tegelikult ma ei ole endas kindel; tunnen, et ma raiskan kõrgkoolis oma aega.
32. Ülikoolis õppimine ei ole andnud mulle seda, mida ma ootasin.
33. Mulle on oluline omandada kraad.
34. Tunnen naudingut, kui loen huvitavaid raamatuid.
35. *Mul oli hea põhjus kõrgkooli astumiseks, kuid praegu kahtlen, kas peaksin oma õpinguid jätkama.
36. Usun, et tänu ülikoolile saan tulevikus loodetud palga.
37. Ülikoolis saan jagada oma ideid teistega ning see meeldib mulle.
38. *Ülikooliõpingud võimaldavad mul jätkuvalt omandada teadmisi paljude asjade kohta, mis mind huvitavad.
39. *Ma ei saa aru, miks ma käin kõrgkoolis, ega tegelikult hooligi sellest.
40. *Õppimine pakub mulle mõnu ja rahuldust.
41. *Kogen tugevaid emotsioone, kui jagan oma ideid teistega.
42. *Õpin kõrgkoolis, sest tahan endale tõestada, et suudan olla oma õpingutes edukas.
43. Ma ei ole enam kindel, et tahan ülikoolis õpinguid jätkata.
44. *Omandan kraadi, sest soovin hiljem saada prestiižset ametikohta
45. *Ülikooliharidus annab mulle suurema võimaluse saada tööd mulle huvi pakkuvast valdkonnas.
46. Ülikoolis õppimine aitab mul aru saada, kas tahan valitud valdkonnas töötada.
47. *Keerulise õppetööga hakkama saamine pakub mulle rahuldust.
48. *Ma usun, et tänu mõni aasta pikemale haridusteele saab minust pädevam töötaja.
49. Ülikoolis õppimine on väljakutseid pakkuv, aga mulle meeldib nende väljakutsetega silmitsi seista.
50. Tänu kraadile olen tööturul nõutum.
51. *Uute asjade avastamine pakub mulle mõnu.
52. Kõrgharidust omades saan tulevikus kõrgemat palka.
53. *Käin ülikoolis, sest eneseületamine tekitab minus heaolutunnet.

Lisa 2. Juhend ekspertidele

Tere, ekspert!

Mina olen Jana Smidt. Psühholoogia seminaritöö raames adapteerin akadeemilist motivatsiooni mõõtvat testi eesti keelde. Pöördun Sinu poole, sest usun, et saad olla mulle suureks abiks ning olen väga tänulik, kui leiad 15 minutit, et mind aidata.

Vajan eksperthinnanguid väidete kohta, mis kirjeldavad põhjuseid, miks üliõpilased ülikoolis õppimist vajalikuks peavad. Osa väidetest iseloomustavad ka üliõpilasi, kes on amotiveeritud. Minu käsitus lähtub Edward Deci ja Richard Ryani motivatsiooniteooriast ning väited on koostatud lähtudes arusaamast, et ülikooliõpingud võivad olla motiveeritud kas seesmistest või välistest faktoritest (sisemine ja väline motivatsioon). Teooria kohaselt on lisaks kahele eelnevale motivatsioonitüübile võimalik, et üliõpilasel puudub selgus oma õpingute eesmärkides (amotivatsioon).

Palun loe allpool toodud motivatsioonitüüpide kirjeldused tähelepanelikult läbi ning hinda, millist tüüpi motivatsiooni iga väide iseloomustab.

Sisemine motivatsioon

Sisemiselt motiveeritud inimene teeb tegevust sisemise rahulolu, väljakutsete ja rõõmu pärast. Sisemise motivatsiooni puhul peetakse eesmärgiks tegevust ennast. Sisemiselt motiveeritud inimene otsib uudsust, väljakutseid, soovib olla kompetentsem, uurida ja õppida.

Väline motivatsioon

Väliselt motiveeritud inimese tegevust iseloomustab alati kindel eesmärk saavutada mingi tulemus, olgu selleks siis näiteks hea hinne, töökoht või palk. Tulemus võib olla ka negatiivse vältimine, näiteks õppimine, et mitte saada halba hinnet. Välise motiveerituse iseloomulik joon on selle tulenemine välistest faktoritest.

Amotivatsioon

Amotiveeritud inimesel on vähene huvi osaleda erinevates tegevustes või situatsioonides. Põhjused võivad olla erinevad - talle ei meeldi tegevus, mida ta tegema peab, ta ei usu et tegevus annab soovitud tulemusi või tal puudub selgus oma tegevuse eesmärgis. Samuti võib ta tunda end ebakompetentselt.

NB! Väited iseloomustavad erinevaid põhjuseid, miks üliõpilane ülikoolis õpib. Osad väited kirjeldavad ka amotiveeritud üliõpilast, kes tihti ei oska neid põhjuseid tuua.

Kui loed väiteid, siis pea silmas konteksti -st üliõpilased peavad iseloomustama enda seisukohti tulenevalt õppetööst kõrgkoolis.

Lisa 3. Näide algsest pikast küsitlusest

Miks ma ülikoolis käin?

MULLE MEELDIB TEHA ROHKEM, KUI NÕUTAKSE.

1)

Sisemine motivatsioon

Sisemine rahulolu, õpihimu, nauding tegevusest

- antud väide ei näita üldse vastavat omadust
- väide näitab vähesel määral
- väide näitab võrdselt nii antud omadust kui ka midagi muud
- väide näitab peamiselt antud omadust
- väide iseloomustab ainult antud

2)

Väline motivatsioon

Kindel eesmärk, mõjutatavus välistest faktoritest

- antud väide ei näita üldse vastavat omadust
- väide näitab vähesel määral
- väide näitab võrdselt nii antud omadust kui ka midagi muud
- väide näitab peamiselt antud omadust
- väide iseloomustab ainult antud omadust

3)

Amotivatsioon

Vähene huvi, arusaamatus, ebakompetentsus

- antud väide ei näita üldse vastavat omadust
- väide näitab vähesel määral
- väide näitab võrdselt nii antud omadust kui ka midagi muud
- väide näitab peamiselt antud omadust
- väide iseloomustab ainult antud omadust

4)

Keeleline ladusus

- väidet on võimatu ladusalt lugeda
- väite lugemine on keeruline
- väite lugemine on mõneti keeruline
- väidet on üldiselt lihtne lugeda
- väidet on väga lihtne lugeda

5)

Mõtte selgus

- väite mõttest ei saa üldse aru
- väite mõttest on keeruline aru saada
- väite mõte jääb veidi segaseks, kuid üldiselt saan aru
- väite mõte on üsna selge
- väite mõte on väga selge

Lisa 4. Akadeemilise motivatsiooni skaala eesti keeles (ekspertide hinnangute alusel)

Miks ma ülikoolis käin?

Märkige alljärgneva 7-pallilise skaala abil, mil määral käivad testis esitatud väited Teie kohta.

- 1 Ei käi üldse minu kohta
- 2 Pigem ei käi minu kohta
- 3 Käib natuke minu kohta
- 4 Käib mõõdukalt minu kohta
- 5 Pigem käib minu kohta
- 6 Käib väga minu kohta
- 7 Käib täpselt minu kohta

1. Tänu kraadile olen tööturul nõutum.
2. Huvitavate autorite kirjutatud teoste lugemine on minu jaoks nauditav.
3. Keerulise õppetööga hakkama saamine pakub mulle rahuldust.
4. Ma arvan, et kõrgharidus aitab mul paremini valmistuda karjääriks, mille olen endale valinud.
5. Tunnen naudingut, kui laiendan oma teadmisi mind huvitavatel aladel.
6. Õppimine pakub mulle mõnu ja rahuldust.
7. Usun, et ülikoolis õppimine tagab mulle hea töökoha.
8. Usun, et tänu ülikoolile saan tulevikus loodetud palga.
9. Tunnen naudingut, kui loen huvitavaid raamatuid.
10. Käin ülikoolis, sest tahan tulevikus saada head palka.
11. Ülikoolis õppimine on minu jaoks huvitav.
12. Ülikoolis õppimine on väljakutseid pakkuv, aga mulle meeldib nende väljakutsetega silmitsi seista.
13. Ülikooliharidus aitab mul teha karjäärivalikul paremaid otsuseid.

14. Tunnen rahulolu, kui ma ületan end õpingutes.
15. Kõrgharidust omades saan tulevikus kõrgemat palka.
16. Mulle meeldib õppida uusi asju.
17. Ülikooli jaoks kirjanduse lugemine haarab mind vahel täielikult kaasa.
18. Omandan kraadi, sest soovin saada tulevikus head töökohta.
19. Käin ülikoolis, kuna ainult keskkooliharidusega ei leiaks ma hiljem kõrgepalgalist tööd.
20. Omandan kraadi, sest soovin hiljem saada prestiižset ametikohta.

Testi võti

- 1, 4, 7, 8, 10, 13, 15, 18, 19, 20 – sisemine motivatsioon
- 2, 3, 5, 6, 9, 11, 12, 14, 16, 17 – väline motivatsioon

Käesolevaga kinnitan, et olen korrektselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Jana Smidt